

terius plus dicit quā applicari, applicat enim A aliquid ignem ad comburendum, qui tamen non comburit in virtute ejus, qui illum apposuit. Deinde per applicationem applicans est causa illius esse. *E*s qui est instrumento proprius, sicut homo est causa incisionis, quā est cutillo propria: Illud autem in cuius virtute agitur, ita causat actionem instrumenti ut faciat instrumentum non solum cauare effectum sibi proprium, sed etiam cauare effectum ipsi principal agenti proprium, sicut dolabra est cauta rei artificia, & non tantum scissionis sibi propriae.

ARTICULUS X.

*D*eus & *S*ed ad argumenta ejusdem art. 7. veniamus: *c*reatura- *R*ibi enim eandem prioritatem causalitatis Dico tribuit. Ad 4. inquit, dicendum quod tam Deus operan- quam natura immediate operantur, licet ordinentur secundum primum & posterius ut ex dicto patet: Ubi dinan- tur se- prius agit in causatum & vehementius ingreditur in cundum ipsum. Ad 5. *D*aratione virtutis inferioris est quod sit prius & aliquo modo operationis principium in suo ordine. i. Ut agat ut instrumentum superioris virtutis. Ad 6. Deus non solum est causa operationis naturae ut conservans virtutem naturaliem in esse, sed alijs modis, ut dictum est, scilicet in corpore. Ad 7. *V*irtus naturalis que est rebus naturalibus in sua institutione collata, inest ei ut quadam formabens effectum & firmum in natura, sed id quod a Deo fit in re naturali quo actualiter agat, est ut intentio sola, habens esse quoddam incompletum per modum quo co- lores sunt in aere & virtus artis in instrumento artificis. Sicut ergo securi per artem potuit dari acumen ut esset forma in ea permanent, non autem dari et pos- tuit quod vis artis esset in ea quasi quadam forma permanens, nisi haberet intellectum, ita rei naturali potuit conferri virtus propria ut forma in ea permanens, non autem vis quā agit ad esse ut instrumentum prime causa nisi datur ei quod esset universalis essendi principium: Nec iterum virtuti naturali potuit conferri ut moveatur seipsum, nec ut conservaret se in esse. *U*nde patet quod sicut instrumento artificis conferri non potuit quod operaretur abesse motu artis, ita rei naturali conferri non potuit quod overaretur absque motione divisa. Circa quia verba est observandum quod D. Thomas non requirat in causa antequā agat formam aliquam seu qualitatem cause inharentem, sed solum requirit motionem quā ab eo nunc vocatur virtus intentionalis, nunc motio, quia habet esse incompletum in ipsa causa 2. & in ea non est permanenter sed transiunter, quia scilicet per hoc quod ipsa moveatur, egreditur alii illa actio: de qua realibi recurret dicendi locus. Ad 12. Ubi responderet ad locum Ecclesiastici 15. dicit quod Deus non dicitur hominem dereliquerisse in manu consilii sui quin in voluntate operetur, E sed quia voluntati dedit dominum sui actus, ut non esset obligata (naturaliter) ad alteram partem contradictionis quod quidem dominum natura non dedidit, cum per suam formam sit (naturali necessitate) determinata ad unum. Et quæstione 5.

*L*ocus de veritate articulo 5. ad 4. *D*eus, ait, dimisit ho- ecclesia- minem in manu consilii sui in quantum constituit eum *s*tia 15. propriorum actuum provisorem: sed tamen provi- dentia hominis de suis aliis non excludit divinam providentiam de ijdem sicut neque varietas activa creaturarum excludunt virtutem activam divi- nam. Si autem Deus est primus provisor, ergo

est primus causans, quia providentia est causa rerum ut docet 1. part. quæst. 22. & lib. 3. contra Gent. cap. 75. & 163. & quæstione 5. de veritate. Sed ut scias quod nullatenus retractaverit ea quæ dixit quæstione 3. de potentia, confer ea quæ de eadem scriptura dixit lib. 3. contra Gent. cap. 90. Ubi dicit quod hoc verba ad hoc inducuntur ut homine esse liberi arbitrij ostendantur, non ut eorum electiones a divina providentia subtrahantur: quæ proinde eas & ordinare & cauare potest. Et 1. parte quæstione 22. articulo 2. ad 4. In hoc, ait, quod dicitur *D*ecum hominem sibi reliquise, non excluditur homo a divina providentia, sed ostenditur quod non ei praesigit virtus opera- tiva determinata ad unum sicut rebus naturalibus, quia aguntur tantum quasi ab altero directa in finem, non autem seipsa agunt quasi dirigentia in finem, ut creature rationales per liberum arbitrium quo consistuntur & eliguntur. Sed contra ob- jecties: Si voluntas est domina sui actus, ergo non debet à Deo moveri vel determinari, sed potest agere quando vult Deo in ipsum non operaere. *R*esp. *N*eg. *C*ontra quia dominum quod habet voluntas super suos actus per quod in eis est potestate vele & non velle, excludit determinationem voluntatis ad unum (quæ virtus naturaliter ad unum deter- minata sicut est in beatitudine) & voluntiam can- se exterius agentis: non autem excludit influentiam superioris cause a qua est ei esse & operari. Ita B. Deus Thom. 1. b. 1. contra Gent. cap. 69. Quibus insuit conformiter loquitur in hoc articulo 7. quæst. 3. in can- se de potentia ad 13. inquisiens quod voluntas dicitur sam. habere dominum sui actus non per exclusionem can- se 1. sed quia causa 1. non ita agit in voluntate ut Deus 10 eam de necessitate ad unum determinet, sicut deter- minat naturam; & ideo determinatio actus relin- minat quietur in potestate rationis & voluntatis. Ex quibus volun- verbis nota Deum ita determinat voluntatem, tamen ut tamen non determinet necessitatem inferendo, ex ne- sed relinquendo in potestate voluntatis ut Deo cessante ipsam determinante simul etiam ipsa se determi- 1. deter- nant. Verum 2. observandum est non sequi: vo- minat luntas habet in potestate seipsum determinare, er- sed nou- go Deus non determinat ipsam nam voluntas necessi- habet in sua potestate seipsum determinare, vando. sed supposita semper Dei motione ac determi- natione, tanquam 1. causa: Unde idem B. Tho- mas 1. parte quæstione 8. articulo 1. ad 4. *E*lectiones, inquit, ipsa sunt in nobis. 1. in nostra potestate, supposito tamen divino auxilio: & responsione ad 2. dixerat liberum arbitrium non esse sufficiens ad velle & currere nisi moveatur & juvetur à Deo: Et hoc loco clarè assertur voluntatem ha- bere dominum sui actus, non tamen cum ex- clusione causa primæ, ut scilicet verum sit illud Augustini *D*eus magis habet in potestate voluntate. *E*lectio- nes hominum quām ipsius. Sed objecties, B. Thomam resunt hic loqui de formaliter determinatione, sive de in no- actione quia voluntas seipsum determinat, non autem de prædeterminatione, alioquin enim non testate, determinaretur à te sed à Deo. *R* Negand. antec. 1. Supposi- quia exprefse dicit B. Thomas quod causa 1. de 10 tam- terminat voluntatem quæ est causa. 2. quia si Dei an- hoc verum foret, nec Suarez, nec alij con- sidererent cum retractasse ea verba. 3. dicimus voluntatem determinari à se ut causa 2. & à Deo ut causa 1. sicut moveatur à se & à Deo 1. 2. quæ- stione 9. articulo 4. ad 3. Denique dūm in argu- mento 14. quereret quomodo voluntas est libera,